

Vergaderjaar 2025–2026

36 850 K **Wijziging van de begrotingsstaat van het
Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) voor het jaar 2025
(wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1	Leeswijzer	3
2	Het beleid	4
2.1	Voorstel van wet	4
2.2	Uitgavenmutaties	5
2.3	Ontvangstenmutaties	6
2.4	Budgettaire gevolgen van beleid	7

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2025 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

DE MINISTER VAN DEFENSIE,

R.P. Brekelmans

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende tweede suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de suppletoire begroting september 2025 van hoofdstuk K van de begroting van het Rijk.

In deze tweede suppletoire begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds zijn de besluiten van het kabinet uit de Najaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet dient dan ook in samenhang te worden gezien met de Najaarsnota.

In paragraaf 2.1 wordt de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de suppletoire begroting september uiteengezet. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 en 2.3 de uitgaven- en ontvangstenmutaties toegelicht. Afsluitend is in paragraaf 2.4 per artikel een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en ontvangstenmutaties. Per artikel worden de mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2 Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2025 van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) ten opzichte van de suppletoire begroting september, zoals ingediend op Prinsjesdag, met een bedrag van € 215,1 miljoen te verhogen. Deze verhoging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat € 270 miljoen aan Bedrijfssteun wordt teruggeboekt van EZ naar Defensie. Voor de ontvangsten wordt voorgesteld dit met € 47,0 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Defensiematerieelbegrotingsfonds tot een uitgavenbudget van € 10,5 miljard en een ontvangstenbudget van € 212,1 miljoen. In tabel 2.2 staan voor de volledigheid de belangrijkste mutaties ten opzichte van de suppletoire begroting september.

De verplichtingenruimte neemt toe met € 3,8 miljard tot € 22,6 miljard. Deze stijging wordt veroorzaakt door het naar voren halen van verplichtingenruimte voor versnelde contractvastleggingen. Deze verplichtingen werden geraamd voor latere jaren en worden met de tweede suppletoire begroting toegevoegd aan de begroting 2025.

De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de suppletoire begroting september 2025 op Prinsjesdag is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)	
Stand suppletoire begroting september 2025	€ 10.480.558
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2025	€ 262.129
Stand Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) in de najaarsnota 2025	€ 10.742.648

Ontvangsten (in duizend euro)	
Stand suppletoire begroting september 2025	€ 165.102
Wijzigingen 2 ^e suppletoire begroting 2025	€ 47.039
Stand Defensiematerieelbegrotingsfonds (K) in de najaarsnota 2025	€ 212.141

2.2 Uitgavenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2025 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	Artikel	Totaal
Stand ontwerpbegroting 2025		9.775.495
Mutaties 1e suppletoire begroting 2025		841.628
Stand 1e suppletoire begroting 2025		10.617.373
Mutaties suppletoire begroting september		– 136565
Stand suppletoire begroting september		10.480.558
Belangrijkste suppletoire mutaties		
<i>Technisch</i>		47.000
Aanpassing over-/onderprogrammering	1 t/m 6	2.870.000
Bijstelling programmering Kennis en Innovatie	1	– 107.000
Bijstelling programmering Defensie-investeringen	1 t/m 6	– 2.763.000
Overig technisch	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8	47.000
<i>Interdepartementale budgetoverhevelingen</i>		215.090
Bedrijfssteun	1	270.000
Overig	1 t/m 6	– 54.910
Stand tweede suppletoire begroting 2025		10.742.648

Toelichting overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties

1. Investeringsen

In deze tweede suppletoire begroting worden de ramingen van de investeringen aangepast op basis van de verwachte realisatie ultimo 2025. Deze bijstelling hangt samen met de toepassing van overprogrammering binnen het DMF. Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten.

2. Bijstelling programmering Kennis en Innovatie

Het budget voor programmering Kennis en Innovatie wordt als gevolg van herschikkingen en faseringen met € 107,0 miljoen naar beneden bijgesteld.

3. Interdepartementale budgetoverhevelingen

Als gevolg van verschillende afzonderlijke budgetoverhevelingen met andere departementale begrotingen, neemt het begrotingstotaal van het DMF met per saldo € 215,1 miljoen toe. Het budget dat middels de incidentele suppletoire begroting naar het ministerie van Economische Zaken (EZ) is overgeheveld voor bedrijfssteun, wordt terug geboekt van EZ naar Defensie.

4. Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten. Dit wordt uitgedrukt als een negatieve bijstelling op de investeringen en een positieve bijstelling op de over-/onderprogrammering. Met deze tweede suppletoire begroting wordt de overprogrammering bijgesteld naar nul.

2.3 Ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	Artikel	Totaal
Stand ontwerpbegroting 2025		96.583
Mutaties 1e suppletoire begroting 2025		76.126
Stand 1e suppletoire begroting 2025		172.709
Mutaties suppletoire begroting september		– 7.607
Stand suppletoire begroting september		165.102
Belangrijkste suppletoire mutaties		47.039
Ontvangsten Defensiebreed materieel	1	30.720
Ontvangsten Maritiem materieel	2	16.319
Stand tweede suppletoire begroting 2025		212.141

Toelichting overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties

Ontvangsten

Het budget voor de ontvangsten is met € 47,0 miljoen verhoogd. Dit komt door een verhoging van de ontvangsten van € 16,3 miljoen op het artikel Maritiem Materieel en van € 30,7 miljoen op het artikel Defensiebreed Materieel. In de toelichting bij deze artikelen wordt nader ingegaan op deze bijstellingen.

2.4 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Defensiebreed Materieel

Artikel 1 Defensiebreed Materieel (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		3.281.124	– 622.510
	Uitgaven	1.514.421	117.596
1.11	Verwerving	1.348.675	– 531.302
	<i>Opdrachten</i>	<i>1.348.675</i>	<i>– 531.302</i>
	Verwerving: voorbereidingsfase	17.000	253.000
	Verwerving: realisatie	1.331.675	– 784.302
1.12	Instandhouding	683.461	– 9.235
	<i>Opdrachten</i>	<i>683.461</i>	<i>– 9.235</i>
	Instandhouding Materieel	683.461	– 9.235
1.13	Kennis en Innovatie	317.804	– 172.557
	<i>Opdrachten</i>	<i>317.804</i>	<i>– 172.557</i>
	Duurzaamheid, klimaat en veiligheid	34.845	– 31.845
	Kennisopbouw	73.401	– 40.335
	Technologieontwikkeling	61.505	– 26.053
	Kennisgebruik	8.787	– 2.125
	Kort Cyclische Innovatie	139.266	– 72.199
1.14	Reserve Valutaschommelingen	10.289	– 15.118
	<i>Storting/ onttrekking begrotingsreserve</i>	<i>10.289</i>	<i>– 15.118</i>
	Storting/ onttrekking begrotingsreserve	10.289	– 15.118
1.16	Over-/ onderprogrammering	– 845.808	845.808
	<i>Fonds</i>	<i>– 845.808</i>	<i>845.808</i>
	Fonds	– 845.808	845.808
	Ontvangsten	87.590	30.720
			118.310

In totaal is voor 2025 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Artikel 1 Defensiebreed

Toelichting op de verplichtingen

Per saldo zijn de verplichtingen met € 622,5 miljoen naar beneden bijgesteld.

De bijstelling van de verplichtingen wordt voornamelijk veroorzaakt door herfaseringen van de verplichtingen bij afzonderlijke projecten, zoals Vervanging en uitbreiding Short Range Anti-Tank (SRAT) capaciteit (commercieel vertrouwelijk) welke is vertraagd door o.a. scope uitbreiding.

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 117,6 miljoen naar boven bijgesteld. Deze bijstelling wordt hieronder toegelicht.

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 531,3 miljoen naar beneden bijgesteld als gevolg van een lager budget voor de realisatiefase (€ 784,3 miljoen). De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten (€ 758,7 miljoen). Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten zoals Vervanging Wissellaadsystemen, Trekker-opleggercombinaties en Wielbergingsvoertuigen (commercieel vertrouwelijk) en Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen (commercieel vertrouwelijk – het programma is op onderdelen vertraagd i.v.m. kwaliteit en een tekort aan onderdelen). Dit geldt tevens voor de Aanvulling Inzetvoorraad Munitie (vertrouwelijk – leverschema vertraagd) en Verwerving Extended All Arms Air Defence (eAAAD) Toolbox (commercieel vertrouwelijk).

Daarnaast is het budget naar beneden bijgesteld vanwege een aantal inter-departementale overhevelingen en overhevelingen tussen de Defensiebegroting of andere artikelen binnen het DMF (€ 25,5 miljoen). Het betreft onder andere een overheveling naar artikel 3 Land materieel ten behoeve van de verwerving van UAS-systemen en ondersteunend materieel.

De hiervoor genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een lager budget in 2025 voor onder andere het project Defensie Operationeel Kledingsysteem (€ 45,0 miljoen). Een deel van de productie is uitgesteld in afwachting van en in verband met uitkomsten van de verificatietests. Ook voor het commercieel vertrouwelijke project Initiële Counter-Unmanned Aircraft Systems (C-UAS) wordt het budget naar beneden bijgesteld vanwege leveringsproblematiek.

Tegenover deze verlagingen staat een hoger budget in de voorbereidingsfase (€ 253,0 miljoen).

Het budget dat middels de incidentele suppletoire begroting naar het ministerie van Economische Zaken (EZ) is overgeheveld voor bedrijfssteun, wordt terug geboekt van EZ naar Defensie.

Kennis en innovatie

Het Kennis en innovatiebudget is met € 172,6 miljoen neerwaarts bijgesteld. Hiervan wordt € 106,6 miljoen verklaard doordat het budget van een aantal projecten verlaagd is, vanwege het afbouwen van overprogrammering om aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten. Dit is in meerdere mutaties verwerkt, verdeeld over de vijf instrumenten.

De resterende neerwaartse bijstelling komt, onder andere, door budgetoverhevelingen naar de Defensiebegroting (X) en andere departementen. Zo zijn het kennisopbouw- en het technologieontwikkelingsbudget met, respectievelijk, € 11,3 miljoen en € 23,1 miljoen negatief bijgesteld, door een overheveling naar Artikel 9 van de Defensiebegroting (X) voor de bijdrage aan TNO, NLR en MARIN. Daarnaast is het uitgavenbudget voor kennisopbouw nogmaals verlaagd met € 20 miljoen, vanwege een overhe-

veling naar het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de ontwikkeling van het onderzoeksprogramma Defensie voor het versterken en verbreden van de kennisbasis van Defensie.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Toelichting op de ontvangsten

De ontvangsten zijn met € 30,7 miljoen naar boven bijgesteld. De meerontvangsten wordt grotendeels verklaard door hogere FMS-ontvangsten (€ 7,6 miljoen) alsmede de ontvangst uit de boete (€ 5,3 miljoen) van een maritiem leverancier. Daarnaast zijn er meerontvangsten vanuit royalties (€ 5,3 miljoen) door de teruggave van ontwikkelingskosten vanwege de verkoop van Boxer-voertuigen aan Australië. Tenslotte heeft de meerontvangst van verkoopopbrengsten door afstoting, een grootte van € 3 miljoen.

Beleidsartikel 2 Maritiem Materieel

Artikel 2 Maritiem Materieel (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		2.460.447	1.831.703
	Uitgaven	1.493.371	- 80.927
2.11	Verwerving	1.545.529	- 442.099
	<i>Opdrachten</i>	<i>1.545.529</i>	<i>- 442.099</i>
	Verwerving: voorbereidingsfase	1	- 1
	Verwerving: onderzoeksfase	1.211	- 1.211
	Verwerving: realisatie	1.544.317	- 440.887
2.12	Instandhouding	296.442	12.572
	<i>Opdrachten</i>	<i>296.442</i>	<i>12.572</i>
	Instandhouding Materieel	296.442	12.572
2.16	Over-/ onderprogrammering	- 348.600	348.600
	<i>Fonds</i>	<i>- 348.600</i>	<i>348.600</i>
	Fonds	- 348.600	348.600
	Ontvangsten	22.393	16.319

In totaal is voor 2025 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

Het budget voor de verplichtingen voor Maritiem Materieel is per saldo met € 1.831,7 miljoen naar boven bijgesteld. Het betreft voornamelijk het saldo van herfaseringen van de verplichtingen in de realisatiefase. Voor een aantal projecten is het verplichtingenbudget in 2025 naar boven bijgesteld. Het betreft onder andere Verwerving Maritime Strike (commercieel vertrouwelijk) vanwege stijgende prijzen en een aanvullende bestelling. Future Littoral All-Terrain Mobility Patrouillevoertuigen (FLATM-PV) (commercieel vertrouwelijk) is door stijgende prijzen duurder uitgevallen als verwacht. Daarnaast betreft het een herfasering van de verplichtingen voor onder meer uitbesteed onderhoud van Zr. Ms. Karel Doorman en Zr. Ms. Rotterdam.

De bijstelling op de verplichtingen hangt daarnaast samen met de bijstelling op de uitgaven die hieronder wordt toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 80,9 miljoen naar beneden bijgesteld.

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 442,1 miljoen naar beneden bijgesteld. De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten (per saldo € 435,6 miljoen). Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal

individuele projecten zoals Vervanging M-fregatten (commercieel vertrouwelijk) vanwege onduidelijkheid over het te hanteren BTW percentage en scopewijzigingen. Voor ESSM Block 2: verwerving en integratie (commercieel vertrouwelijk) is er sprake van vertraging in de contractering.

Daarnaast is het budget naar beneden bijgesteld als gevolg van een aantal overhevelingen tussen de Defensiebegroting en andere artikelen binnen het DMF (€ 5,3 miljoen).

De hiervoor genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een lager budget in 2025 voor een groot aantal projecten waaronder Vervanging onderzeeboten (commercieel vertrouwelijk).

Instandhouding

Het budget voor instandhouding is in totaal verhoogd met € 12,6 miljoen. Voor € 22,0 miljoen is dit het gevolg van onderhoudswerkzaamheden die mede vanwege personele ondervulling worden uitbesteed. Verder is het budget verhoogd vanwege incidentele meerontvangsten (€ 9,3 miljoen). Het restant betreft een verhoging van € 1,4 miljoen door diverse kleine mutaties. Daarentegen is er vertraging bij de uitvoering van onderhoudsprojecten voor onder meer onderzeeboten en rebreathers, waardoor € 20,1 miljoen is verschoven van 2025 naar 2026.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Toelichting op de ontvangsten

Het budget voor ontvangsten is met € 16,3 miljoen verhoogd als gevolg van verhoogde BTW-ontvangsten en overige achterstallige verrekeningen. Daarnaast zijn royalty-gelden ontvangen (€ 7,0 miljoen) die voortvloeien uit het project Vervanging mijnenbestrijdingscapaciteit (MCM).

Beleidsartikel 3 Land Materieel

Artikel 3 Land Materieel (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		6.379.232	1.235.528
	Uitgaven	2.412.494	161.265
3.11	Verwerving	2.569.869	- 391.055
	<i>Opdrachten</i>	<i>2.569.869</i>	<i>- 391.055</i>
	Verwerving: realisatie	2.569.869	- 391.055
3.12	Instandhouding	402.677	- 7.732
	<i>Opdrachten</i>	<i>402.677</i>	<i>- 7.732</i>
	Instandhouding Materieel	402.677	- 7.732
3.16	Over-/ onderprogrammering	- 560.052	560.052
	<i>Fonds</i>	<i>- 560.052</i>	<i>560.052</i>
	Fonds	- 560.052	560.052
	Ontvangsten	2.500	0

In totaal is voor 2025 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen voor Land Materieel worden per saldo met € 1.235,5 miljoen verhoogd.

Het betreft voornamelijk het saldo van herfaseringen van de verplichtingen in de realisatiefase. Voor een aantal projecten is het verplichtingenbudget in 2025 naar boven bijgesteld. Het betreft onder andere onderdelen binnen het project Aanvulling Inzetvoorraad Munitie die zijn versneld. Voor de instandhouding is het budget met € 100 miljoen verhoogd door het toegenomen realisatievermogen van MatLogCo, dat daardoor hogere verplichtingen aangaat.

De bijstelling op de verplichtingen hangt daarnaast samen met de met de bijstelling op de uitgaven die hieronder wordt toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 161,3 miljoen naar boven bijgesteld. Deze bijstelling wordt hieronder toegelicht.

Verwerving

De verwerving wordt met € 391,1 miljoen verlaagd in de realisatiefase. De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten (per saldo € 384,2 miljoen). Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen om daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal projecten zoals Raketartillerie en Aanvulling Inzetvoorraad Munitie.

Daarnaast is het budget naar beneden bijgesteld als gevolg van een aantal overhevelingen tussen de Defensiebegroting of andere artikelen binnen het DMF (€ 6,9 miljoen), onder andere vanwege een overheveling vanuit artikel 1 Defensiebreed materieel ten behoeve van de verwerving van UAS-systemen en ondersteunend materieel.

De hiervoor genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een lager budget in 2025 voor onder andere de projecten Vervanging Medium Range Anti-Tank (MRAT) (€ 51,1 miljoen) als gevolg van herschikking. Bij de Verwerving Leopard-2A8 gevechtstanks (commercieel vertrouwelijk) valt het voorschot lager uit dan verwacht. Voor de verlenging levensduur Patriot (commercieel vertrouwelijk) zijn de uitgaven aangepast aan de verwachte realisatie. Tegelijkertijd hebben zich kansen voorgedaan om te versnellen, het betreft onder andere het project Groot Pantserwiel-voertuig (GPW, Boxer), productie (commercieel vertrouwelijk) waarvoor de eerste betaling heeft plaatsgevonden.

Instandhouding

Het budget voor de instandhouding is met € 7,7 miljoen verlaagd.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Beleidsartikel 4 Lucht Materieel

Artikel 4 Lucht Materieel (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		3.933.807	– 412.417
	Uitgaven	2.043.801	– 104.383
4.11	Verwerving	2.044.353	– 686.355
	<i>Opdrachten</i>	<i>2.044.353</i>	<i>– 686.355</i>
	Verwerving: voorbereidingsfase	17.004	– 17.004
	Verwerving: realisatie	2.027.349	– 669.351
4.12	Instandhouding	709.420	– 128.000
	<i>Opdrachten</i>	<i>709.420</i>	<i>– 128.000</i>
	Instandhouding Materieel	709.420	– 128.000
4.16	Over-/ onderprogrammering	– 709.972	709.972
	<i>Fonds</i>	<i>– 709.972</i>	<i>709.972</i>
	Fonds	– 709.972	709.972
	Ontvangsten	12.080	0

In totaal is voor 2025 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

Per saldo worden de verplichtingen voor Lucht Materieel met € 412,4 miljoen naar beneden bijgesteld. Enerzijds hangt deze bijstelling samen met de onder instandhouding en verwerving toegelichte uitgavenmutaties. Anderzijds betreft het een aantal herfaseringen van de verplichtingen bij afzonderlijke projecten. Het betreft onder andere het project Verwerving F-35 (€ 291,2 miljoen) vanwege vertraging in het leveringsschema en aanpassingen ten behoeve aan de infrastructuur. Voor Vervanging Medium Utility Helicopter (Aanschaf H225M Caracal) (commercieel vertrouwelijk) is het leveringsschema concreet geworden.

Tegelijkertijd hebben zich ook kansen voorgedaan om te versnellen, het betreft onder andere het onder uitgaven toegelichte project NH90 (€ 141,5 miljoen) en Programma Doorontwikkeling F-35 (156,7 miljoen).

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 104,4 miljoen naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling wordt hieronder toegelicht.

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 686,4 miljoen naar beneden bijgesteld. De overprogrammering wordt afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten (per saldo € 710,0 miljoen). Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren, ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten zoals Uitbreiden en versterken MQ-9 capaciteit (commercieel

vertrouwelijk) in verband met het uitlopen van de contractonderhandelingen, Chinook Vervanging & Modernisering (€ 82,0 miljoen) en F-35: Verwerving middellange tot lange afstandsraak (vertrouwelijk). Tegelijkertijd hebben zich ook kansen om te versnellen voorgedaan, het betreft project NH90 (€ 53,4 miljoen) met de aanschaf en eerste betaling van drie extra toestellen.

Daartegenover staat dat het budget naar boven wordt bijgesteld als gevolg van een aantal overhevelingen tussen de Defensiebegroting of andere artikelen binnen het DMF (€ 22,9 miljoen).

Instandhouding

De behoeften voor 2025 zijn gedurende het jaar gegroeid door maatregelen uit de Defensienota's en prijsstijgingen. Het instandhoudingsbudget is harder gegroeid dan het absorptievermogen van de organisatie. Het budget voor Instandhouding Materieel is daarom per saldo met € 128,0 miljoen verlaagd. Deze verlaging komt voort uit de herfasering van diverse Wapensysteembudgetten. Budgetten sluiten nu beter aan op het verbruik van de komende jaren. Tot slot is budget overgeboekt (€10 miljoen) naar COMMIT voor het realiseren van een CLRS behoefte.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Beleidsartikel 5 Infrastructuur en Vastgoed

Artikel 5 Infrastructuur en Vastgoed (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		979.035	629.891
	Uitgaven	1.373.217	17.864
5.11	Verwerving	983.417	– 259.054
	<i>Opdrachten</i>	<i>983.417</i>	<i>– 259.054</i>
	Verwerving: voorbereidingsfase	97.868	– 97.868
	Verwerving: realisatie	885.549	– 161.186
5.12	Instandhouding	638.556	28.162
	<i>Opdrachten</i>	<i>638.556</i>	<i>28.162</i>
	Instandhouding Infrastructuur	638.556	28.162
5.16	Over-/ onderprogrammering	– 248.756	248.756
	<i>Fonds</i>	<i>– 248.756</i>	<i>248.756</i>
	Fonds	– 248.756	248.756
	Ontvangsten	23.770	0

In totaal is voor 2025 94% juridisch verplicht en 6 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget van Infrastructuur en Vastgoed is per saldo met € 629,9 miljoen naar boven bijgesteld. Het betreft een optelsom van opwaartse en neerwaartse bijstellingen bij de instrumenten. De voornaamste verhogingen betreffen de verplichtingenbudgetten voor het instandhouding van vastgoed (€ 380,1 miljoen), de huren van vastgoed (€ 34,3 miljoen) en commandantvoorzieningen, oftewel het realiseren van kleinschalige vastgoedvoorzieningen of aanpassing van de bestaande infrastructuur (€ 18,2 miljoen).

Ook is de verhoging het gevolg van technische mutaties die zijn verwerkt. De overige mutaties zijn technische mutaties en uitgavenmutaties welke gelijk zijn aan de verplichtingenmutaties. Deze mutaties gezamenlijk verklaren de overige € 197,4 miljoen.

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 17,9 miljoen naar boven bijgesteld. Deze bijstelling wordt verklaard door een verhoging van de budgetten voor instandhouding van het vastgoed en de aanpassing op de over-/ onderprogrammering enerzijds en een verlaging van de budgetten voor verwerving anderzijds. Dit wordt hieronder toegelicht.

Verwerving

In totaal is het budget voor verwerving met € 259,1 miljoen naar beneden bijgesteld.

Het budget voor verwerving in de voorbereidingsfase is met € 97,9 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit komt voornamelijk door een aantal projecten die van de voorbereidingsfase naar de realisatiefase zijn overgegaan. De voornaamste projecten hiervan zijn Strategische aankopen gebouwen en gronden (€ 40,0 miljoen) en TNO CBRN testfaciliteit (€ 18,0 miljoen). Ook is een aantal projecten gefaseerd. Het voornaamste project betreft hier de huisvesting Hoog Risico Beveiliging (HRB) Koninklijke Marechaussee Den Haag (€ 71,8 miljoen).

Daartegenover is in de voorbereidingsfase extra budget ontvangen voor de verwerving van grondaankopen (€ 21,9 miljoen). De overige € 10,0 miljoen is een verlaging van het budget en wordt verklaard door meerdere kleinere faseringen of projecten die naar de realisatiefase zijn overgegaan.

Het budget voor de verwerving in de realisatiefase is per saldo met € 161,2 miljoen naar beneden bijgesteld. De realisatie van een aantal projecten is in 2025 gefaseerd (€ 277,0 miljoen) en de bijbehorende budgetten faseren mee. Dit betreft onder andere de projecten Versnellen Verduurzaming Vastgoed (€ 45,0 miljoen), Nieuwbouw voor het squadron NH-90 (€ 23,5 miljoen), verwerving TNO Rijswijk (€ 22,2 miljoen), een bijstelling aan het Defensie Lifecycle Plan (€ 22,7 miljoen), TNO CBRN testfaciliteit (€ 18,0 miljoen), Programma Verbeteren Defensielegering (€ 10,0 miljoen) en Programmakosten Transformatie Vastgoed Defensie (€ 10,0 miljoen). Het verschil van € 125,6 miljoen bestaat uit meerdere kleinere projecten die zijn gefaseerd.

Daarnaast zijn er ook mutaties die geleid hebben tot een verhoging van het budget voor de verwerving in de realisatiefase met in totaal € 115,8 miljoen. Dit zijn onder andere de bovengenoemde projecten strategische aankopen gebouwen en gronden (€ 40,0 miljoen) en TNO CBRN testfaciliteit (€ 18,0 miljoen). Daarnaast is voor het project Logistiek centrum Soesterberg € 25,1 miljoen ontvangen. Het verschil van € 31,9 miljoen wordt verklaard door meerdere kleine projecten die nieuw zijn of uit de voorbereidingsfase zijn gekomen.

Instandhouding

Het budget voor de instandhoudingsuitgaven is met € 28,2 miljoen verhoogd. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een toevoeging van budget aan het project Logistiek centrum Soesterberg (€ 17,4 miljoen). Daarnaast is het budget verhoogd met € 16,5 miljoen door interne herschikkingen, voor beveiligingssystemen en instandhouding algemeen. Een aantal kleinere herschikkingen en faseringen leidt per saldo tot een verlaging van het budget met € 5,7 miljoen.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Beleidsartikel 6 IT

Artikel 6 IT (bedragen x € 1.000)			
Art.	Verplichtingen	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
		1.773.764	1.174.027
	Uitgaven	1.643.254	150.714
6.11	Verwerving	984.025	– 145.309
	<i>Opdrachten</i>	<i>984.025</i>	<i>– 145.309</i>
	Verwerving: voorbereidingsfase	7.913	– 7.913
	Verwerving: realisatie	976.112	– 137.396
6.12	Instandhouding	727.854	227.398
	<i>Opdrachten</i>	<i>727.854</i>	<i>227.398</i>
	Instandhouding IT	727.854	227.398
6.16	Over-/ onderprogrammering	– 68.625	68.625
	<i>Fonds</i>	<i>– 68.625</i>	<i>68.625</i>
	Fonds	– 68.625	68.625
	Ontvangsten	16.769	0

In totaal is voor 2025 100 % juridisch verplicht en 0 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget. Het huidige percentage juridisch verplicht wordt nog nader bezien in samenhang met veranderende leverschema's, en biedt daarmee richting de Slotwet geen zekerheid over de uiteindelijke realisatie op dit artikel.

Toelichting op de verplichtingen

Per saldo worden de verplichtingen voor IT met € 1.174,0 miljoen naar boven bijgesteld.

Deze bijstelling wordt voornamelijk veroorzaakt als gevolg van de (verwachte) opleveringen van een aantal blokken uit het programma GrIT. Deze blokken gaan nu in exploitatie en de bijbehorende exploitatie uitgaven worden verplicht volledige resterende duur van het contract (5 jaar). De bijstelling van de verplichtingen wordt daarnaast veroorzaakt door herfaseringen van de verplichtingen bij afzonderlijke projecten. Het betreft onder andere het project Modernisering Tactische Indoor Simulator (TACTIS) (commercieel vertrouwelijk) waarbij herfasering heeft plaatsgevonden naar actuele inzicht in aan te gane verplichtingen.

Toelichting op de uitgaven

Per saldo zijn de uitgaven met € 150,7 miljoen naar boven bijgesteld. Deze bijstelling wordt hieronder toegelicht.

Verwerving

De verwervingsfase wordt met € 145,3 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lager budget in de realisatiefase (€ 137,4 miljoen).

Eenzijds wordt de overprogrammering afgebouwd door het budget van de projecten aan te sluiten bij de verwachte realisatiemomenten (per saldo € 111,4 miljoen). Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te

realiseren, ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten zoals Titaan 5 (€ 10,9 miljoen) vanwege minder inhuur en afhankelijkheid GrIT. Voor CUP EOv (€ 10,8 miljoen) en Lifecycle investeringen (€ 24,3 Miljoen) is er sprake van een herfasering.

Anderzijds wordt het budget naar beneden bijgesteld vanwege een aantal overhevelingen tussen de Defensiebegroting of andere artikelen binnen het DMF (€ 26,0 miljoen).

De hiervoor genoemde aanpassingen in de realisatiefase hebben per saldo geleid tot een lager budget in 2025 voor onder andere de commercieel vertrouwelijke projecten Vervanging ESM-capaciteiten KL EOv-systeem en GrIT.

Instandhouding

Het budget is met € 227,4 miljoen verhoogd. De verhoging wordt veroorzaakt door een budgetoverheveling in verband met de afroep van de relatief kleine (meer)behoeftes bij IT-dienstverlening. Daarnaast is budget overgeheveld vanuit de investeringsprojecten naar instandhouding. Tevens heeft dit te maken met meerdere posten waaronder dubbele beheerlasten als gevolg van vertraging GrIT, verhoogd mobiel dataverbruik en Versnellen transformatie IT.

Over-/onderprogrammering

Defensie voert overprogrammering om tegenvallers in de uitvoering op te kunnen vangen en daarmee de begroting volledig te realiseren ondanks vertragingen in de realisatie bij een aantal individuele projecten. Met deze tweede suppletoire begroting wordt aangesloten bij de verwachte realisatiemomenten van de projecten op dit artikel. Daardoor is de overprogrammering in het geheel teruggebracht naar nul.

Beleidsartikel 8 Overige Uitgaven en Ontvangsten

Artikel 8 Overige Uitgaven en Ontvangsten (bedragen x € 1.000)			
	Vastgestelde begroting (incl. Suppletoire begrotingen, NvW en amendementen) (1)	Mutaties 2e suppletoire begroting (2)	Stand 2e suppletoire begroting (3) = (1) + (2)
Art. Verplichtingen	0	0	0
Uitgaven	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0